

BÄSTA NORDENSKIÖLDARE!

I skrivandes stund har vi februari. Månadens namn kommer av latinets Februarius, som i sin tur kommer från den etruskiska guden Februus namn. Februus var de dödas och reningens gud. Ursprungligen var månaden årets sista. Romarna började ursprungligen året med mars, som tillägnades krigets gud. Då hade väderleken blivit bättre och man kunde inleda årets krigståg mot grannarna. Först år 152 f. Kr. ändrades kalendern så att januari fick inleda året.

I Sverige kallades februari för göjemånad. Kanske härleds namnet för det gamla ordet för spårnö. I nordisk mytologi associeras namnet med kung Torres dotter Goe. Torre var enligt sagorna kung av Gotland, Kvänland och Finland. Finskans helmikuu sägs sitt namn av de ispärlor som kunde bildas i södra Finland när kylan satte in efter blidväder i januari.

Eftersom vi i år firar hundraårsminnet av Finlands självständighetsförklaring kan vi också komma ihåg den föregående förryskningsperioden. Nikolaj II utgav den 15 februari 1899 det så kallade februarimanifestet. Manifestet blev inledningen till en aktiv förryskningspolitik och sådana finländska lagar som ansågs beröra hela rikets intressen skulle därefter stiftas av kejsaren och inte av Finlands lantdag. Kejsaren avgjorde också vilka nya lagar som kunde betecknas som dylika rikslag. Februarimanifestet var formellt i kraft till efter storstrejken den 4 november 1905, då det återkallades med ett nytt kejsarligt manifest.

Många hälsningar

Lena Huldén
ordförande

*Februari månad enligt den medeltida bönboken
Les Très Riches Heures du Duc de Berry.*

ÅRETS MEDLEMSEXKURSION 24.8–27.8

Ostpreussen – det glömda landet

Ostpreussen delas idag av Polen, Ryssland och Litauen. Före andra världskriget var befolkningen huvudsakligen tysk (81,4 %) med en minoritet av litauer, polacker, några hundra letter och judar. Idag bor där inga tyskar och genom att byta namn på städer och byar, har man försökt utplåna minnet av den tyskdominerade historien. Under exkursionen ska vi försöka återskapa det tyska och förklara varför det försvann.

Ostpreussen har fått sitt namn efter den baltiska stammen pruser. På 1220-talet tog Tyska orden kontroll över området. Senare delades Ostpreussen mellan Tyska orden och Polen. Ur Ostpreussen utvecklades under 1600- och 1700-talen stormakten Preussen. Preussens kung Wilhelm den första utropade sig till kejsare av Tyskland år 1871. Efter första världskriget skars Ostpreussen av från det övriga Tyskland genom den så kallade polska korridoren. Efter andra världskriget delades Ostpreussen mellan Polen och Sovjetunionen. Tyskland gräns blev Oder-Neisse linjen och de tyskar som fanns kvar i området avhystes. Vi kommer att besöka flera viktiga tyska minnesmärken och platser. Vi tar flyget till Vilnius eller Warszawa (beroende på resebyrån) och åker buss genom området. Den slutgiltiga ruten fastslås i slutet av februari. Vi ska besöka bland annat Danzig, Marienburg (Malbork), platsen för första världskrigets slagfält vid de Masuriska sjöarna och ett kommandocenter som uppfördes inför Hitlers anfall mot Sovjetunionen. Besöken kompletteras med föredrag. Varje deltagare får ett kompendium med vår reserutt och karta, samt uppgifter om områdets geografi och historia.

Reseledare: doc. Aapo Roselius och doc. Lena Huldén. Pris omkring 550–570 euro (beror på flygbiljetten). Avgift för enkelrum tillkommer. Exkursionen förverkligas med 18 deltagare. Mer ingående information skickas under våren.

VÅRENS PROGRAM

Stadgeenligt **ÅRSMÖTE** torsdagen den 23 mars 2017 kl. 17.30 i Vetenskapernas hus, Kyrkogatan 6, Helsingfors, sal 309.

Efter mötet kl. 18.00 förflyttar vi oss till sal 104 i bottenvåningen för att åhöra den första Nordenskiöld-föreläsningen, *Nordenskiöld Lecture*, som hålls av professor Rane Willerslev från Århus universitet. Föreläsningens ämne är människooffer särskilt hos de nordsibiriska tjuktjerna, men även i allmän antropologisk och religionshistorisk belysning, och med jämförelse till Bibelns berättelse om Abraham och Isak. Föreläsningens språk är engelska och dess titel är *God on Trial : The Value of Human Sacrifice*.

Rane Willerslev (född 1971) är professor i social antropologi vid Aarhus Universitet i Danmark. Han disputerade 2003 i Cambridge och har varit chef för etnografiska och kulturhistoriska museer i Århus och Oslo. Han leder även det tvärvetenskapliga Arctic Research Center vid Århusuniversitetet. År 2010 höll han det prestigefyllda Malinowski Memorial Lecture på London School of Economics. Prof. Willerslevs främsta forskningsfält har funnits bland ursprungsfolken på Tjuktjerhalvön i nordöstra Sibirien, särskilt med studier inom fältet religion och antropologi. Han är författare till ett stort antal vetenskapliga publikationer inom ett brett spektrum av klassiska och nyare antropologiska temata, från animistisk kosmologi och etik, till museologi, experimenterande metoder och gränssnittet mellan antropologi och arkeologi.

Vårens **övriga program** kommer att innehålla en eller ett par utställningsbesök, denna gång med naturhistoriskt tema, samt utgivningen av en ny bok om A. E. Nordenskiölds arktiska expeditioner författad av prof. em. Peter Holmberg.

Under våren utkommer även ett nytt nummer av samfundets tidskrift, samt sannolikt även ett till på hösten.

Om detta kommer att informeras på samfundets hemsida, samt i ett senare medlemsbrev.

MEDLEMSAVGIFTEN

Samfundets medlemsavgifter är oförändrade. Medlemsavgiften för år 2017 är **9 euro** (4,50 € för studerande) och prenumerationsavgiften för tidskriften **12 euro**. Avgifterna betalas in på kontot Ålandsbanken IBAN: **FI62 6601 0001 1626 50** senast den 15 mars 2017. Den bifogade bankgiroblanketten kan användas.

Viktigt! Ibland har vi svårt att spåra vems betalning det är fråga om. Skriv ut medlemmens namn tydligt i det öppna ”meddelande”-fältet i betalningen. Observera detta i synnerhet om avgiften betalas från något annat konto än medlemmens eget.

STIPENDIEUTDELNING

Samfundet kommer även denna vår att dela ut stipendier åt forskare inom geografi, geologi, etnologi, arkeologi, kartografi jämte närstående naturvetenskapliga och kulturhistoriska forskningsgrenar. Samfundet delar ut två sorters stipendium: 1) doktorandstipendium för ett halvårs forskningsarbete på heltid, samt 2) mindre stipendier på max 1 000 euro för fältstudier, materialkostnader, forskningsresor mm. Ansökningstiden går ut den 31.3.2017. Instruktioner och ansökningsblankett kommer att finnas på samfundets hemsida

KONTAKTUPPGIFTER

Sekreterare
Thomas Westerbo
Kurängsvägen 15 B
02750 Esbo
Tel. 045-147 0727
sekreterare@nordenskioldsamfundet.fi

Ordförande
Lena Huldén

Tel. 045-318 45 01
lena.hulden@helsinki.fi

Samfundets hemsida: www.nordenskioldsamfundet.fi